

20 Yanvar faciəsi nə qədər dəhşətli olsa da, Azərbaycan xalqının iradəsini, milli azadlıq əzmini qıra bilmədi

...1990-cı il yanvarın 20-də İttifaq dövləti tərəfindən Azərbaycan xalqına qarşı hərbi təcavüz edilmişdir. Heç bir əsas olmadan, xəbər vermədən, dövlət qanunlarını kobudcasına pozaraq, Bakı şəhərinə müasir silahlı sovet ordusunun qoşun hissələri yeridilmiş, onlar vəhşilik, qəddarlıq etmiş, nəticədə nahaq qan tökülmüş, yüzlərlə adam həlak olmuş, xəsarət almış, itkin düşmüşdür.

Ulu öndər Heydər Əliyevin 1991-ci il martın 7-də Azərbaycan Respublikası Ali Sovetinin sessiyasındakı çıxışından

Bu gün planetin istənilən nöqtəsində yaşayan soydaşlarımız, dostlarımız, tərəfdaşlarımız və müttəfiqlərimiz dünya xəritəsindəki qüdrətli Azərbaycan dövlətinin uğurlarına sevinir, xalqımızın öz müstəqilliyini əbədləşdirmək üçün atdığı qətiyyətli addımları ilə fəxr edirlər.

Dünya siyasətçiləri BMT Təhlükəsizlik Şurasına və Avropa Şurasının Nazirlər Komitəsinə sədrlik edən Azərbaycan dövləti barədə səxavətlə, səmimiyyətlə və ən başlıcası hamının eşidəcəyi bir tərzdə söz açırlar. İndi hamı Azərbaycan barədə danışanda çalışır ki, səsi daha böyük auditoriyada eşidsin. Ancaq 25 il əvvəl, Azərbaycanda vüsət alan milli - azadlıq hərəkatını elə ilk mərhələdəcə boğmaq istəyən Sovet imperiyasının Bakını qanına qaltan etdiyi günlər Azərbaycan və azərbaycanlılar barədə heç kim danışmaq istəmir, danışanlar isə öz səslərini mümkün olandan da çox sıxırdılar.

1990-cı ilin yanvarında işğal, təzyiq, faciə, qırğın və qan-qada ilə üz-üzə qalmış Azərbaycan haqqında həqiqətlərin dünya ictimaiyyətinə çatdırılması üçün xalqın əlində böyük dövlət xadimi Heydər Əliyevin faciənin ertəsi günü Moskvada Kreml rəhbərlərini ittiham edən kəskin bəyanatı və millətin azadlıq arzularının daşıyıcısı olan ziyalılarımızın canfəşanlılığı var idi. Vəssalam. Bu gün isə Azərbaycan həqiqətlərinin dünya miqyasında ən gur səsə hamıya eşitdirilməsi üçün göydə qüdrətli rəbitə peykimiz, yerdə isə qətiyyətli dövlət başçımız vardır. Bugünkü Azərbaycan həqiqətlərini eşidənlər inana bilmirlər ki, cəmi 25 il əvvəl böyük bir imperiya bu xalqın ruhunu və əzmini qırmaq üçün qeyri-adi bir hərbi güclə Azərbaycan paytaxtını darmadağın etmək əmrini vermişdi. Çoxları inanmasa da, bu, bir tarixi fakt idi. Ulu öndər Heydər Əliyevin dediyi kimi, həmin gün biz tariximizin təkcə qanlı deyil, həm də şanlı səhifələrindən birini yaşamışdıq.

Ümummillə liderimiz 20 Yanvar hadisəsinin bu günümüz və gələcəyimiz üçün olan əhəmiyyətini nəzərə alaraq, demək olar ki, keçirdiyi hər görüşdə bu hadisənin tarixi dərslərindən bəhs etmişdir. 1997-ci il yanvarın 31-də Milli Elmlər Akademiyasının rəhbərliyi, həqiqi və müxbir üzvləri, institut direktorları və aparıcı alimləri ilə görüşdə çıxış edən ulu öndər demişdir: “...Xalqımız bundan tarixi nəticə çıxarmalıdır. Biz gərək heç vaxt əyilməyək, heç vaxt sınımayaq. Bilirsiniz, millətin mənafeyi hər bir insanın həyatından üstün olmalıdır.”

Qanlı Yanvar faciəsi ilə bağlı Heydər Əliyev tərəfindən verilən ən kəskin bəyanat məhz 1990-cı il yanvarın 21-də, Kremlin qulağının dibində, Azərbaycana düşmənçilik mövqeyindən əl çəkə bilməyən Mixail Qorbaçovun adamlarının gözü qabağında səsləndirilən bəyanat idi. Tarixçilərin fikrincə, həmin bəyanat Azərbaycan tarixində yeni siyasi dövrün başladığını bildirirdi. Heydər Əliyevin növbəti sərt addımı isə SSRİ Nazirlər Sovetinin partiya təşkilatına ünvanladığı 19 iyul 1991-ci il tarixli ərizəsində göstərdiyi məqamlar idi. Ulu öndər həmin müraciətdə 20 Yanvar hadisəsi ilə bağlı qeydlərində bildirdi: “Bu antihumanist, konstitusiyaya və hüquqa zidd hərəkatı ittiham edərək Sov. İKP və Azərbaycan KP MK-nın bu cinayətin üstünü açacağına və günahkarları üzə çıxaracağına ümid edirdim. Artıq yarım il keçib. Nəinki bu dəhşətli cinayətlərin hamıya çoxdan məlum olan günahkarları üzə çıxarılmayıb, əksinə bunları ört -basdır etmək üçün əllərindən gələni edirlər. Ümid edirlər ki, bu faciə unudulacaq. Ancaq tarix dəfələrlə sübut etmişdir ki, doğma xalqa qarşı yönəldilmiş qanlı cinayətləri on illər keçsə də, unutmaq və bağışlamaq mümkün deyil.”

Xalqımızın yaxşı yadındadır ki, 20 Yanvar faciəsinə siyasi-hüquqi qiymət verilməməsi Heydər Əliyevi çox düşündürən məsələlərdən biri idi. Ulu öndər 1994-cü il yanvarın 12-də keçirdiyi müşavirədə bu barədə deyirdi: “...Xalqa təcavüz olunmuş, günahkarlar isə hələ müəyyənləşdirilməmişdir. Görünür ki, ötən yaxın illərdəki Sovetlər Birliyi, respublika rəhbərliyi, məsul şəxslər öz mənafeləri naminə bu böyük faciənin əsl mahiyyətini xalqa bəyan etməmişlər”.

Özündən əvvəlki rəhbərlərə nisbətən məsələyə tamamilə başqa prizmadan yanaşan Azərbaycan Prezidenti Heydər Əliyev 1994-cü il yanvarın 5-də “20 Yanvar faciəsinin 4-cü ildönümünün keçirilməsi

haqqında” fərman imzalamışdı. Sənəddə deyilirdi: “Xalqımızın tarixinə qanlı Yanvar faciəsi kimi daxil olmuş 1990-cı ilin yanvarın 20-də Azərbaycan öz azadlığı və müstəqilliyi uğrunda ilk şəhidlərini vermişdir. Tarixin yaddaşına qanla yazılmış həmin gündən bizi 4 illik zaman məsafəsi ayırır. Təəssüf ki, 4 il ərzində 20 Yanvar hadisələrinə dövlət səviyyəsində lazımı siyasi-hüquqi qiymət verilməmişdir”.

Adıçəkilən sənəddə Milli Məclisə 20 Yanvar hadisələrinə tam siyasi-hüquqi qiymətin verilməsi, bu məqsədlə parlamentin xüsusi sessiyasının keçirilməsi məsələsinə baxılması tövsiyə edilirdi. Həmin addımlar məhz ulu öndərin tövsiyələri əsasında atıldı və Milli Məclisdə müzakirələrin yekunu olaraq 1994-cü il martın 29-da qəbul edilən qərarla, nəhayət ki, 1990-cı ilin qanlı 20 Yanvar faciəsinə dövlət səviyyəsində tam siyasi-hüquqi qiymət verildi. Qərarla 1990-cı ilin 20 Yanvar hadisələri Azərbaycanda vüsət almış milli-azadlıq hərəkatını boğmaq, suveren bir dövlət amalı ilə ayağa qalxan xalqın inam və iradəsini qırmaq, belə bir yola qədəm qoyan xalqa sovet hərbi maşınının gücünü nümayiş etdirmək məqsədilə totalitar kommunist rejimi tərəfindən hərbi təcavüz və cinayət kimi qiymətləndirildi. Bir sözlə, Azərbaycan xalqının tarixinə qanla yazılan 20 Yanvar hadisələri barədə həqiqətlər dünya ictimaiyyətinə bədxahlarımızın uydurduğu "faktlar" kimi deyil, məhz həqiqət kimi təqdim olundu.

Həqiqət isə ondan ibarət idi ki, Azərbaycanın azadlığı və ərazi bütövlüyü uğrunda mübarizə tarixinə qəhrəmanlıq səhifəsi kimi daxil olmuş 1990-cı ilin 20 Yanvarında ölkəmizə qarşı ərazi iddiaları irəli sürən Ermənistanın təcavüzkar hərəkatlarından və keçmiş SSRİ rəhbərliyinin onlara havadarlığından hiddətlənən azadlıq fədailəri Bakının küçələrinə və meydanlarına çıxaraq Kremlin siyasətinə öz qəti etirazlarını bildirirdilər. Öz haqqını tələb edən geniş xalq kütlələrinə qarşı sovet ordusunun döyüş hissələrinin yeridilməsi Azərbaycanda misli görünməmiş faciəyə gətirib çıxarmışdı. Böyük itkilərlə, günahsız insanların qətlilə nəticələnən 20 Yanvar faciəsi Mixail Qorbaçov başda olmaqla, cinayətkar imperiya rəhbərliyinin Azərbaycana qarşı xəyanətkar siyasətinə dözməyən, öz azadlığına, müstəqilliyinə can atan xalqımızın həm də mübarizliyini, əyilməzliyini, məğrurluğunu nümayiş etdirdi. Məhz bunun nəticəsində uzun illərdən bəri arzusunda olduğumuz müstəqilliyə qovuşduq və ölkəmiz suverenlik əldə etdi.

Xüsusilə vurğulanmalı məqamlardan biri də odur ki, həmin qanlı hadisələrdən illər keçməsinə baxmayaraq, xalqımız o müdhiş gecəni daim xatırlayır, faciəni törədənlərə öz dərin nifrətini bildirir. Xalqımızın qan yaddaşında əbədi yaşayacaq 20 Yanvar faciəsini respublikamız hər il Ümumxalq Hüzn Günü kimi geniş qeyd edir. Bu cinayət hadisəsi bütün dünyaya tarixi faktlar və həqiqətlər əsasında çatdırılır.

Ölkənin və regionun kütləvi informasiya vasitələri döən-döənə yazırlar ki, ulu öndər Heydər Əliyevin bütün xarici səfərlərində və beynəlxalq tədbirlərdəki çıxışlarında olduğu kimi, Prezident İlham Əliyevin də istənilən dostumuz və bədxahımız olan siyasətçilərlə görüşlərində bu məsələlər çox böyük ustalıqla gündəliyə gətirilir və Azərbaycanın mənafeyi baxımından müzakirəsinə nail olunur. Bu sahədə Heydər Əliyev Fondunun təşəbbüsü ilə reallaşdırılan layihələrin əhəmiyyətini xüsusilə qeyd etmək zərurəti var. Bununla belə, bütün yaradıcı qurumlar və dövlət orqanları Azərbaycan həqiqətlərinin beynəlxalq aləmə məhz olduğu kimi çatdırılmasında özünəməxsus uğurlara imza atırlar. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin İşlər İdarəsinin Prezident Kitabxanasının (preslib.az) işləyib hazırladığı elektron layihələr də bu baxımdan xüsusi əhəmiyyət kəsb edir.

Kitabxananın daha da təkmilləşdirilmiş variantda oxuculara təqdim etdiyi “Təcavüz: 20 Yanvar. Bakı, 1990” adlı elektron layihə tariximizin qanlı və şanlı səhifələrindən olan həmin gün barədə nəyisə öyrənmək və ya dəqiqləşdirmək istəyən hər kəs üçün çox dəyərli vəsaitdir. Bəlkə də hansısa oxucu belə düşünə bilər ki, xeyli əvvəl baş vermiş bir faciə barədə nəyin dəqiqləşdirilməsi mümkündür? Bu suala cavab olaraq bir məsələni yada salmaq lazımdır. Belə ki, 20 Yanvar faciəsi ilə bağlı son 15 ildə dünyanın müxtəlif ölkələrində keçirilən anım tədbirlərinin, az qala, hərəsində bu faciə zamanı həlak olan insanların sayı fərqli göstərilir. 122-dən (Rusiya) 177-yə qədər olan (ABŞ) bu rəqəmlərin heç biri imperiya ordusunun Azərbaycan azadlıqsevərlərinin başına gətirdiyi müsibətin miqyasını kiçiltmək iqtidarında deyil. Ancaq ulu öndər Heydər Əliyevin bizə tövsiyə etdiyi kimi, biz bütün hadisələri öz adı ilə qeyd etməli, bütün faktların ən həqiqi variantını tapmalı, rəqəmlərin isə dəqiqini göstərməliyik. Prezident kitabxanasının qeyd etdiyimiz elektron layihəsində hadisələr, faktlar və rəqəmlər, sanki, mikroskopla öyrənilmiş kimi dəqiqləşdirilmişdir.” Azərbaycana qarşı cinayət”, “Rəsmi sənədlər”, “Elektron resurslar” və “Fotoarxiv” adlı Azərbaycan, ingilis və rus dillərində tərtib olunmuş bu layihənin sənədləri arasında akademik Ramiz Mehdiyevin 2000-ci ildə işıq üzü görmüş “Azərbaycana qarşı soyqırımı gerçəkləri” adlı kitabının 20 Yanvar faciəsinə həsr olunmuş fəslilə (“Faciənin analitik təhlili”) verilib. Bu sənəddə qanlı faciədə dini amil, Qafqaz amili, milli amil, 20 Yanvarın geosiyasi aspekti, 20 Yanvar və Dağlıq Qarabağ münəqişəsi tarixi gerçəkliklərlə üz-üzə qoyulur, Qanlı Yanvarın ibrət dərsləri və bu kimi məsələlər analitik təhlil olunur. “Xronologiya - 20. Yanvara aparan yol” adlı bölmədə isə ermənilərin hələ 1987-ci

il oktyabrın 18-də İrəvan şəhərinin ekoloji cəhətdən çirklənməsinə etiraz bəhanəsi ilə təşkil etdikləri mitinqdə Dağlıq Qarabağ Muxtar Vilayətinin Ermənistana birləşdirilməsi haqqındakı çağırışlarından başlayaraq, bu faciə ilə bilavasitə bağlı olan bütün məqamlar öz əksini tapıb.

Bir sözlə, milli tariximizin qanlı və şanlı səhifələrindən olan 20 Yanvar hadisələrinin yaddaşlardan silinməməsi üçün həm dövlətimiz və dövlət başçımız, həm də xalqın önündə gedən ziyalılar kifayət qədər iş görüblər və bu tədbirlər dövrü olaraq davam etdirilir. Həmin tədbirlərin önündə isə şəhid adına ehtiram və şəhid ailələrinə göstərilən dövlət qayğısı dayanır. Fəxr edirik ki, xalqımız müstəqil dövlətimizə əbədilik qazandırmaq üçün çalışmaqla yanaşı, bu müstəqillik uğrunda canını fəda etmiş insanların ruhuna göstərilən ehtiramı da ildən-ilə artırır.

İttifaq MİRZƏBƏYLİ.